

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 23. Imam mnogo posušenih smokev (fig), v katere so se pa po nekoliko zaredili črvi, in bojim se, da mi vsega blaga ne pokončajo. Kaj naj naredim, da črve uničim in da bodo smokve vendar užitne? (A. Br. v D.)

Odgovor: Da so se črvi zaredili, prihaja od tod, ker ste imeli sušilo premalo zračno shranjeno. Ne vemo Vam ničesar drugega svetovati, nego posušene smokve v krušni peči presušiti. Kedar pečete kruh, pustite peč, kadar je kruh iz nje pobran, da se shladi toliko, da bode imela še kakih 50 do 60° C toplote. V tej toploti pustite toliko časa smokve, da se peč popolnoma shladi, potem jih pa še na zraku pustite nekaj časa. Menimo, pa v tej toploti mora vsa golazen poginiti in da na solnci sušene smokve ne bodo dobile vsled sušenja v peči slabega okusa, ker se ob tej toploti ne bode v smokvah razkrojilo nič sladkorja.

Vprašanje 24. Imam blizu hektoliter starega gostega olja, ki ni več užitno. Bi li mogel narediti iz njega milo za domačo rabo in kako? (A. B. v D.)

Odgovor: Gotovo se da iz olja narediti milo, a reč je tako težavna, da nam je na tem mestu ni mogoče toliko obširno popisati, da bi Vam kaj hasnilo. Izdelovanje mila je poseben obrt, in če bi bili tudi v stanu svoje olje v milo podelati, stalo bi Vas to delo več, nego bi bilo dobljeno milo vredno.

Vprašanje 25. Ali je dobiti pri kmetijski družbi nosnih obročkov za bike, in če ne, kje se dobe? (J. Kr. na Koroškem.)

Odgovor: Ker smo dobili zaradi te reči mnogo vprašanj, odgovarjamo Vam tukaj, da bode kmetijska družba priskrbela takih obročkov ter jih bode mogla ceneje dajati, nego koli kje drugod. V prihodnjem listu bomo objavili, pod kakimi pogoji jih bode družba odajala.

Vprašanje 26. Imam dve leti starega bika, kateri menim da bode dober spoznan za pleme. Rad bi mu vtaknil obroček v nos. Ker pa ne vem, kakšen mora biti obroček in kako se mu vtakne, zato prosim pojasnila. (J. Z. v Vinici pri Šmarjeti na Dolenjskem.)

Odgovor: Obroček mora biti nalašč za to narejen, zato Vas opozarjamo na gorenji odgovor. Ti obročki so tako narejeni, da se na dva dela dele in so jim konci ostri. Tako odprt obroček se potisne skozi hripelj, ki loči nosnici, in sicer pod nosovim hrustancem. Obroček se potem zapre, z vijakom pritrdi in potem vijak odlomi. To vse je hitreje narejeno, nego povedano. V prihodnji številki „Novic“ bomo to delo natančno popisali in tudi podobe priobčili.

Vprašanje 27. Moj vol mi je zbolel v pričetku meseca grudna, in tri dni ni šlo blato od njega. Dajali smo mu domačih zdravil, a nič ni pomagalo, napet je

bil, da bi kar počil, in neprenehoma je stokal. Poklical sem c. kr. živinozdravnika, ki je z lekarniškimi zdravili toliko pomagal, da gre sedaj blato od njega, če tudi zelo trdo, in da je pričel prebavljati. Živinozdravnik pravi, da se ni bati, da bi ne ozdravel. S katerim domačim zdravilom bi se dalo hitreje pomagati? (J. Kr. v D. v.)

Odgovor: Vol je bil zapečen. Svetujemo Vam, da se popolnoma zanesete na živinozdravnika. Vzroki tej bolezni so slaba in pokvarjena, zlasti zmrzla krma, preobilo krmljenje s slamo in senom, t. j. sploh s suho krmo, in prepičlo napajanje. Bolezen tudi nastane, če živina požre kaj neprebavnega, n. pr. usnje, lase, dlako itd., ali če po vsakem krmljenji nima dovolj časa prežvekovati. Domači zdravili sta grenka sol in lanena moka; to oboje se daje živini na mlačni vodi. Kadar ne gre od živine blato, izvrstna je pomoč klistiranje t. j. brizganje milnice (žajfnice) v ritnik. Kako je ravnati, popisano je na 73. strani knjige „Domači živinozdravnik“, katero je letos izdala družba sv. Mohora. V tej knjigi na straneh 61., 62. in 63. je tudi popisana bolezen, katero je imel Vaš vol. Ker smo prepričani, da imate to knjigo v hiši, zato jo Vam prav zelo priporočamo brati.

Vprašanje 28. Moj konj kašlja uže teden dni, in sicer vedno bolj. Da bi se ta bolezen ne ukoreninila prosim sveta, kako ravnati. (A. O. v K. na Štajarskem.)

Odgovor: Kašelj je vedno nasledek kake druge bolezni, včasih prav zelo nevarne. Če je konj količkaj sumen, priporočamo Vam vprašati živinozdravnika. Ob sedanjem hudem mrazu pa konj najbrže kašlja od prehlajenja, t. j. dobil je nahod. Ob nahodu je kašelj od začetka suh, potem postane moker, in žival meče, kadar kašlja, sluz iz nosnic. Takega konja zdravite tako le: Postavite ga v gorak hlev in odenite, ves život mu poškopite s terpentinovim oljem, kateremu ste primešali pelovico vode, in ga potem tako dolgo s slamo drgnite, da se posuši. Krma naj bode lahka in voda ne premrzla. Notranji domači zdravili sta grenka sol in štupa od brinovih jagod.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

211.

Na Črnem Morju. Bosfor. Galata.

Potniki, kateri ostajajo v Varni, izstopijo na kolodvoru, ostale pa čez 15 ur odpelje vlak k pristanišču, da se za parobrod vkrajo. Da dobro porabim te ure, ogledal sem se malo po kolodvoru, kjer sem zaslišal strašen krik bolgarskih fijakarjev, ki so ponujali svoje

vozove. To so veliki, krepki ljudje, glave imajo omotane z robci, in opasani so z rudečim pasom. Niso mi uga-jali njihovi vozovi, rajše sem šel nazaj v kupe, kakor da bi sedel v tako blatno kočijo.

Vlak nas je potegnil do Črnega Morja. Na prvi pogled sem uvidel, da je dosta temnejše od Jadranskega ali vendar še modro. Bilo je na njem malo vetra z neznatnimi valovi. Tu se je že mnogo potnikov pri vkr-cavanju ali izkrcavanju ponesrečilo, ali nam se pri tako neznatnem vetru ne more zgoditi nobena nesreča. Treba je namreč vedeti, da Varna nima luke, temveč nevarno redo, na katerej čaka parobrod potnikov. Smeli bolgarski mornarji so nas natlačili v barkačo, kakor sardele v sod. Ko je barkača odrinila, začeli smo poskakovati, da si je morje bilo dosta mirno. Kaj to more biti? Mor-narji vozijo obrnjeni proti kraju, toraj ne vidijo, kako in kje se pomikajo k parobrodu, okoli katerega pleše dosta malih ladjic. Od škripanja vesel nismo slišali praska, ko nam je nasprotna ladjica zlomila drog od zastave, ali silno smo se potresli in udarili drug dru-gemu ob čelo. Sreča, da smo bili že prav blizu paro-broda.

Kakošna je notranja Varna, ne morem povedati, samo to vem z zgodovine, da je nekje tu poginil 1444. l. ogerski kralj Vladimir Poljski. Niti hrabrost hrvatska, utelesena v banu Talovcu, niti večšina vojniška Sibirja-nina Janka ni mogla oteti krščanske vojne. Vem nadalje tudi to, da so se tu bili 1854. l. utaborili Francozi in Angleži, preden so udarili na Krim, da rešijo Turčina. Kristjani proti kristjanom za mohamedanca! Ali hočeš večje sramote? Ali omeniti moram tudi da so oni isti krijskijani skupaj z ostalimi brati morali z berolinskim mirom povrniti Varo Bolgarskej, katero je Ruska oslobodila. Zemljepis mi kaže, da Varna stoji blizu jezera Devna, in na ustju reke Paravada v Črno Morje; da ima velikih vojarn, skladišč, bolnišnico, pa jeden škver za trgovske brodove, in 15.000 do 20.000 duš, Bolgarov in Grkov. Kar mi oko s parobroda gleda, to so utrdbe, podpirajoče od morja mesto. Dosta lep vidik.

Novi brod je Lloydov parobrod s službenim jezikom italijanskim. Ko je bil brod nakrcan, dali so nam zna-menje, da je obed gotov za vse potnike skupaj. Naš parobrod, kateremu je kapitan Dalmatinec, dosta je višji od podonavskih, ali je zato toliko ožji. Pogledimo sedaj mizo, na katerej se nam smeje obed. Vse se sveti od finega porcelana in stekla. Po sredi mize se vrste lonci s cvetjem, in ploščeki z olivami, jagodami, datelji, suhimi smokvami, lešniki in mandelji; vse to je za konfekt. A v kuhinji čaka še šest jedij, ribe, meso z najizbranejšo južno zelenjavo, s špargljem, karvijolom, artičokami, katera se najelegantnejše raznašajo, kedar gostje posedejo za mizo. Kaj pa potem, kedar se gostje malo založe. Parobrod se ziblje huje in huje. Gostje začno vstajati, najpreje ženske, potem možaki, motnih očij, bledega lica in modrih ustnic. Nekateri hite v ka-

bine, drugi lezejo na kasar pustivši lukulsko obilje strežnikom, kateri se hudomušno smeja. Moj Božidar je tudi jo pbrisal v kabino. Kaj pa so delali ti si-romaki v kabinah? To si lahko misliš, dragi čitatelj ali čitateljka. Jaz sem se pošteno najedel in zalogo zalil s feslavcem, potem sem stopil na kasar. Oj, žive žalosti! Tu drži žena možu pod nosom kisa, tam od-penja mož ženi modrec in jej otira čelo z mokrim robcem. Drugi hodijo po kasaru, prav za prav se opotekajo.

Ob šestih zjutraj smo krenili v glasoviti, po vsem svetu znani Bosfor. Bosfor je dovršena divota, niti naj-večji zavidnik ne bi mu smel kaj očitati. Poznati „Ami-cis“ ga je točno popisal, kakor nobeden drug. S spo-štovanjem in čudom potrjujem vsako besedo, ki jo je zapisal. Podati hočem samo občni vidik, na kateri je on, črtajoč točno pojedinosti, nekam pozabil. Ploveš kot po sredi silne reke mej Azijo in Evropo, držeč pa se vendar malo bližje evropske strani. Spremljata te dve uri vožnje neprestano dva venca gričev, kateri so po vrhu tako rekoč odsekani. Ti griči so vsi zeleni, a okoli Bujukdera in Terapije bujno šumoviti. Na rebrih so stanovniki postavili mnogo pisanih hišic. V zatonih gledajo že večje hiše izmej zelenja, in cel venec palač bogatašev in evropskih poslanikov v vsakovrstnem slogu. Kedar si pred kakim rebrom, meniš, da ne bode nič več, a obrni se, pa se ti od strani nasmeje mramorna palača kakega paše, ali samega sultana, večinoma v maverskem slogu z vitkim stebrovjem pod lahkimi ob-loki, tako bela, kakor da si jih z mlekom polil. V tem se izkazuje zlasti palača Kandilli, katera dostojno od-pira pot na Sladke Azijske Vode. Dodaj temu veličajne jadrenice, navadne mestne parobrodice, nališpane čolne, polne pisanih žensk in drugih ljudij, pa hočeš z menoj vzdihniti: „Res je to rajsko preddvorje!“

Ta morski pot je širok 550 do 2000 m. Peljali smo se mimo dveh kastelov Rumili Kavak in Anadoli Kavak, katera branita vhod v Carjigrad. Videli smo dva velika zaliva, bujukderski na evropske in beikoski na azijske strani. Videli smo dve mesti v Evropi, Bujuk-dere in Terapijo, obe polni palači, letnikov, kioskov, skrivajočih se v bujnem rastlinju. Tu bivajo po letu poslaniki evropskih vlad, a po vrhu v Terapiji grški in armenski bankirji. Videli smo dve trdnjavi, Rumili His-sar in Anadoli Hissar, kjer je Bosfor širok samo 550 m, in kjer se more zapreti pot v Carjigrad z lancem, ki se potegne z Evrope v Azijo. Tu je svoje dni Darij, ko je šel nad Skite, naredil most. Vidimo dalje 8 vasij na evropske strani, a šest na azijske. Vidimo 4 bele mramorne palače, Čeragan in Dolmabagdže v Evropi, a Kandili in Bejlerbej v Aziji. Skratka: vidimo silo božjo hiš in divnih bosforskih vrtov.

To nepopisno slast uživaš dve celi uri, in ne znaš, ali stojiš na deski, ali se ziblješ na perotih, zato niti ne opaziš, da si že pred Galato, kjer se bodeš izkrcal.

Sedaj je treba pobrati prtljago, a ne veš, komu bi jo izročil, kajti razni fakini strašno kriče okrog tebe in se ti ponujajo na službo. Sreča, da prihajajo tudi dragomani pojedinih gostilnic perskih, kateri ti na velikej karti kažejo ime dotične gostilnice.

„Pest?“

„Ha, to je naša gostilnica,“ omenil sem Božidaru. „Ali ne dajte še torbe iz rok, nikakor ne.“

„Gospoda, le zanesita se na tega dragomana“, šepne mi poleg stoječ mornar, Dalmatinec. „Sami poštene ljudje!“

„Nič se ne bojte!“ ogovori naju peštanski dragoman, ki je bil ujel na uho naše šepetanje. „Jaz sem Bačvanin, le z menoj!“

„Hvala Bogu!“ vzdihnil sem globoko. „Prve besede, ki jih slišim v Carjemgradu, hrvatske so.“

Sedaj se nisem prav nič bal, šel sem za dragomanom v Pero.

(Dalje prihodnjič.)

Narodno-gospodarske reči. Trgovinska in obrtniška zbornica.

C. kr. deželna vlada javila je trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani:

Visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo je s porazumom z vis. c. kr. ministerstvom notranjih reči glede vprašanja, v katero obrtno vrsto je uvrstiti obrtensko izdelavo svedrov in kovanih dragotin, naznanilo naslednje:

Glede obrtenske izdelave svedrov naj veljajo še vedno naredbe, izdane z ministerskim ukazom z dne 10. novembra 1886. l. št. 38.597, po katerih spada to izdelovanje v vrsto surovodelnih kovačev.

Obrtensko izdelovanje kovanih dragotin je del pod št. 8 v ministerskem ukazu z dne 30. junija 1884. l., drž. zak. št. 110, vzprejetega rokodelskega obrta „fino-delnih kovačev.“ To pa ne jemlje ključarjem in kovačem pravice do izdelovanja svedrov in kovanih dragotin vsled njimi pristojne obrte pravice.

Uže z ukazom z dne 7. septembra 1888. l. št. 32.697 opozorile so se izvažajoče firme na neprilike, ki nastajajo iz tega, da adresujejo dopise do c. in kr. konsulskih uradov, dasi niso privatne vsebine, do osebe uradnega načelnika.

Ker je pa trgovinsko ministerstvo po c. in kr. ministerstvu unanjih reči zopet dozvedelo, da še vedno tako ravnaajo domače firme, pozivlje častito zbornico, naj na to gleda, da bodo izvažajoče firme svoje dopise adresovale le do c. in kr. konsulskih uradov.

Glede tega, ali je imena in firme, ki obsezajo samo črke in besede, smatrati za znamke po smislu zakona o znamčni obrani z dne 6. januarja 1890. l. drž. zak. št. 19, ter jih je toraj moči vpisovati, naznanja se častiti zbornici po sporazumu s kraljevim ogrskim trgovinskim ministerstvom naslednj:

Imen in firem, ki niso združene ali sestavljene s kakovo podobo, ampak sestoje zgoli iz črk in besed popolnoma izpisanih ali izkrajšanih, ali so opisana s čr-

tami, potezami in pikami, ni vpisovati kot znamke, ker takih besed in črk ni moči smatrati za „posebna znamenja“ v oznamenilo blaga po smislu § 1. rečenega zakona o znamčni obrani in so po § 3. točka 2. istega zakona izključene od vpisa.

Vendar takova samo iz črk in besed sestavljena imena in firme lahko rabijo v to upravičenim po smislu § 5. rečenega zakona o znamčni obrani v oznamenilo blaga ravno tako kakor vpisane znamke, ter so tako rabeča, dasi tudi niso vpisane, po smislu § 24. istega zakona pod znamčnopravno obrano.

To se naznanja častiti zbornici zategadelj, da bode po tem načelu ravnala blagovnih oznamenil za vpis s to opomojo, da bode, kadar se ne bode dovolil vpis, postopati, kakor vелеva člen VIII. zadnji in predzadnji odstavek poučila za spisovanje znamčnih vpisnikov.

Po tem tudi ni treba razlagati, da so za vpis sposobne znamke, kadar obsezajo poleg „posebnih znamenj“ tudi imena in firme, ki so toraj le del znamke.

V zadnji seji trgovske in obrtniške zbornice poročamo naslednje:

Seji je predsedoval podpredsednik gospod Ivan Perdan, navzočni so bili nastopni gospodje zbornični udje: Oroslav Dolenec, Ivan N. Horak, Fran Hren, Alojz Jenko, Janko Kersnik, Anton Klein, Fran Kollman, Maks Krenner, Karol Luckmann, Fran Omersa, Tomaž Pavšler, Vaso Petričič, Josip Ribič, Fran Ks. Souvan in Jarnej Žitnik.

Gospod prvomestnik izjavi, da je za sklepčnost potrebno število zborničnih udov navzočnih, otvori sejo ter imenuje za overovatelja zapisnika gospoda Frana Kollmana in Maksa Krennerja.

I. Zapisnik zadnje seje se odobri.

II. Gospod zbornični svetnik Anton Klein poroča o prošnjah učencev in učenk c. kr. strokovnih šol v Ljubljani za podelitev ustanov. Za te je prosilo na novo na c. kr. strokovni šoli za lesno obrt 25 učencev, za podaljšanje in če mogoče za povikšanje 10 in le za podaljšanje 9, tedaj vkup 44. Na c. kr. strokovni šoli za umetno vezenje in čipkarstvo je pa na novo prosilo za ustanove 17 učenk, za podaljšanje, oziroma povikšanje, pa 8, tedaj vkup 25.

Ker je kranjska hranilnica dovolila ustanove 8 učencem in 8 učenkam, ostalo je še nerešenih prošenj 36 učencev in 17 učenk. Zbornica je za preteklo šolsko leto podelila ustanove 6 učencem in 1 učenki. Ker se razmere teh niso premenile in jih vodstvo šole celo priporoča, da bi se jim povikšale, je odsek mnenja, da bi se jim ustanove vsaj pustile, učenki pa ustanova za 20 gld. povikšala. Ker bode slavni deželni odbor najbrž vsem onim, kateri so imeli doslej deželne ustanove, te podaljšal in to storil tudi brez dvoma slavni občinski svet mesta ljubljanskega, zato misli odsek, da se na teh prošnje zbornici ni ozirati. Treba pa se je ozirati na prošnje onih, kateri nimajo še ustanov. Teh je 23 učencev in 11 učenk. Od učencev dobilo je 8, od učenk